

అక్షర సుమహారం

రచన

డా॥ శ్రీమతి జి. వైదేహి, M.A., M.Phil., Ph.D.

శ్రీనివాస ప్రచురణలు

3-5-21, రాజరాజేశ్వరిపురం,
గుంటూరు - 522 006

1

“అక్షర సుమహారం”

- డా॥ శ్రీమతి జి. వైదేహి, M.A., M.Phil., Ph.D.

డా॥ శ్రీమతి జి. వైదేహి

ప్రథమ ముద్రణ

మార్చి 2008

ప్రతాలు : 500

వెల : 60/-

ప్రతాకు :

ఎం. శ్రీనివాసరావు

శ్రీనివాస ప్రచురణలు

3-5-21, స్వామి దొయేటర్ లైను,

గుంటూరు - 522 006.

ఫోన్ : 0863 - 2352297

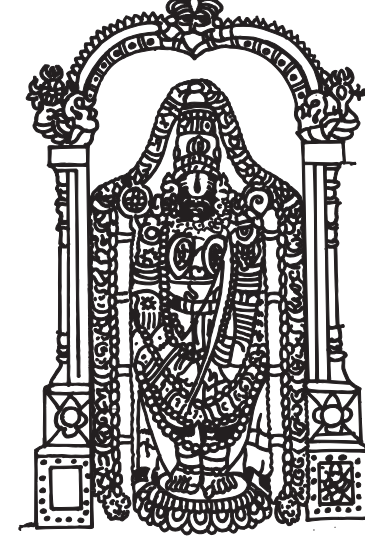
సెల్ : 9440240709

ముద్రణ :

శ్రీ గురురాజ ఎంటర్ ప్రైజెస్

కొత్తపేట, గుంటూరు.

అంకితం

“నా జీవితకావ్యం నీకే అంకితం
గుణదోషాలతో లేదు నిమిత్తం”

- జి. వైదేహి

అంతరంగం

ప్రొ. వి. బామోహన్‌దాస్

వైస్ చాన్సలర్

ఆచార్య నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం

కవి అంతరంగ మదానాన్ని అక్షరబద్ధం చేస్తే అదే కవిత్వం. కవి సమాజంలోని వ్యక్తి కాబట్టి, సమాజంలోని మంచి చెడూ, కష్ట సుఖూ, లాభా నష్టూ అన్నింటిలో పాలుపంచుకుంటాడు. అందుకని ప్రపంచంలోని ప్రతి వస్తువు, ప్రతి అనుభూతి, కవికి ఉపాదేయమే అవుతుంది. అది జాతీయమైనా, అంతర్జాతీయమైనా, విశ్వ ప్రపంచమైనా, కవి కళ్లముందే సజీవంగా సాక్షాత్కరిస్తుంది. గతంలోకీ, వర్తమానంలోకీ, భావివ్యత్తులోకీ కాబాడం లేక తొంగిచూడగలుగుతాడు. సమస్యను విమర్శించి విశ్లేషిస్తాడు, పరిష్కారం చెప్పగూడు, శాసించగూడు. మంచికి అక్షరాంతో సుమమూ సమర్పిస్తాడు. చెడును అక్షరా ఫిన్లతో కడగివేస్తాడు. డా॥ శ్రీమతి జి. వైదేహి గారి “అక్షర సుమహారం” - ఇదే కోవలోకి చెందిన పుస్తకం. అర్థవంతమైన పుస్తకం. ఇది నిజంగా అక్షరాంతో అందంగా కూర్చిన సుమమూ. ఇందులో ప్రతి కవితా బావస్ఫూరకంగా ఉంది. రచయిత్రికి గు గాడమైన సామాజికస్పృహ, లోతైన ఆధ్యాత్మిక, తాత్విక బావసంపద ప్రతి కవితలోను ప్రతిఫలిస్తున్నాయి. బావంలో ఆర్ద్రత, ఆలోచనలో పరిపక్వత, పాఠకుడు హృదయంలో నేరుగా నాటుకుంటున్నాయి. ప్రాచీన ఆధునిక కవిత్వా మీద ఈ రచయిత్రికి గు సమగ్రమైన అధికారముద్ర స్పష్టంగా కనపడుతుంది. బావానికీ, బాషకీ సమానమైన తూగు ఈమె రచనలో వ్యక్తమౌతున్నాయి. అంత్యప్రాసలు అందంగా జూబువారాయి. వ్యక్తికరణలో వేగం, బావంలో గాంభీర్యం, శబ్దంలో పాండుత్యం అబివ్యక్తికీ పడునుపెట్టాయి.

ఆధ్యాత్మిక బావాలు వ్యక్తపరచేటప్పుడు బావగవంతుని మీద బాక్తి విశ్వాసాలు, సమాజంలోని వికృతులను చెప్పేటప్పుడు పడునైన బావాలు శరవేగంతో కదిలాయి.

ఉదా॥కు ‘సమైక్య ఉగాది’ ఖండాకలో

‘అరిషడ్వర్గాను అరికడాతేనే ఆత్మతత్వం అర్థమౌతుందని
ద్వంద్వాతీత స్థితిలోనే పరబ్రహ్మతత్వం అవగతమౌతుందని
ప్రక్షాళనతోనే ప్రశాంత స్థితి ప్రాప్తిస్తుందని’ ...
... లోతైన వేదాంత తత్వాన్ని ఆవిష్కరించారు.

‘పుల్ స్లాప్’ ఖండాకతో నేటి కుళ్ళు రాజకీయాను నిర్వృంద్యంగా
ఖండాకా-

‘అధికారం కోసం అర్థం లేని పొత్తులు
బావసారూప్యాలు సమైక్యాలు జిత్తులు
రోత పుట్టే రాజకీయ వ్యభిచారం
ప్రజాస్వామ్యానికి నేడొక అనాచారం’ ...

... అని అత్యంత శక్తిమంతంగా నేటి రాజకీయ వ్యంగ్య రంగూ
చిత్రాన్ని సూటిగా చూపారు.

ఈమె కుం స్ఫురించని సమస్య లేదు. చర్చించని అంశం లేదు. ప్రపంచీకరణ, రాజకీయాలు, ప్రకృతి అందాలు, హియాలు, సంస్కృతీ వికాసాలు, సామాన్యని వెతులు, మానవ సంబంధాలు, స్త్రీ శక్తి, మహిళా చైతన్యం ఇత్యాది బావాలు ఈ సుమహారంలో అందంగా కూర్చబడ్డాయి.

‘చెరో సగం’ కవితలో మానవుని ఆధిపత్యాలు, ఆరాటాలు వివరిస్తూ, మానవుడు జయించలేనిదొకటే ! అదే మనసూ ! తమసూతో నిండాన మనసూ కరాళ నృత్యం చేస్తుందని, అట్టహాస ప్రతిధావనూతో విరగబడా నవ్వుతుందని, అందుకే ప్రపంచానికి రెండవ సగం బీకర దృశ్యమని చక్కగా విశ్లేషించారు.

మహిళా చైతన్యాన్ని ఆవిష్కరిస్తూ . . .

‘బావి నీది ! బావిత నీది ! గమనం నీది ! గమ్యం నీది !
రాగం నీది ! వేగం నీది ! ఈ యుగం నీది ! ఈ జగం నీది ! ...
... అని మహిళల్లో ఆత్మవిశ్వాసాన్ని నింపారు.

‘మానవ సంబంధాలు’ కవితలో ‘ప్రపంచీకరణ నైపద్యాన్ని వివరిస్తూ మనిషి జీవన విధానంలో వేగంగా వస్తున్న మార్పునీ, పాశ్చాత్య సంస్కృతి ప్రభావాన్ని, డబ్బు కోసం మనిషి పడే ఆరాటాన్ని విస్పష్టంగా ప్రకటిస్తూ ...

హైటెక్ స్పీడులో ఓల్డేజి హోమూ కట్టించి
మదర్స్ డే, ఫాదర్స్ డే, బ్రదర్స్ డే, సిస్టర్స్ డే
క్యూరును కదం తొక్కిద్దామా ? ...
కాసూ వర్షంతోనే హృదయ క్షేత్రం పండుతుందా ?” ...

... అని సూటిగా ప్రశ్నించారు. బూరతీయతకు పునాది కదులుతుందని, బూరతాత్మ బీటూ వారుతుందని ఆవేదన చెందాడు.

తన జీవిత కావ్యాన్ని బాగవంతునికి అంకితం చేస్తూ ...
‘నా జీవితం కావ్యం నీకే అంకితం
గుణదోషాలతో లేదు నిమిత్తం’ అనీ,

మనిషి లోకంలో ఎంత దానాన్ని సంపాదించినా, అదంతా ఇహానికి సంబంధించినదేనని, బాగవద్దైశ్వర్యం ముందు, మనం ఎంత అబ్బురమోనన్న బావాన్ని ...

“ఏమీ లేని దరిద్రులం మేము !
బావా దరిద్రులం ! బావా దరిద్రులం !
నీ రూపం ఊహించగూ బావం లేదు మాకు !
నిన్ను నుతించగూ బావా లేదు మాకు !
అయినా నీ ప్రేమ పొందిన ఐశ్వర్యవంతులం !
అర్పిస్తున్నాం కానుకగా నయనజలం !” ...

... అని పరిపక్వ స్థితిలో వెలిబుచ్చిన అభిప్రాయ మాలిక ఈ పుస్తకానికి పరాకాష్ఠ. ఇదే ప్రక్షాళన స్థితి. ఇదే ద్వంద్వతీత స్థితి. ఇలా ఈ పుస్తకంలోనివన్నీ అక్షరమైన కవితలే ... మంచి పుస్తకం పొరువరించినందుకు మనఃపూర్వకంగా అభినందిస్తూ, ఈమె కుం సుంచి మరిన్ని కవితా సంకలనాలు పొరుగు చూడగూవని ఆశిస్తున్నాను.

అభినందన

ఆచార్య ఎస్. గంగప్ప

విశ్రాంతాచార్యులు

ఆచార్య నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం

“ప్రజలు న్యాయ మీద ‘నా కదా’ ను నర్తింపజేసి
అఖండమండూతాసువూర్తి ఖండ కావ్యా సంతరించి
విశ్వనరునిగా వెలిగిన విఖ్యాత కవీ !
తొలుగు సాహితీ గగనరవీ ! జాషువా సుకవీ !” అని
విశ్వ నరుడుగా ఎదిగిన జాషువాను స్తుతించి,
“బాదాళునే గాదాళుగా చేసిన నాజర్
తరాలు అంతరాలనే మార్చిన లేజర్
నవరస నటనాపోషక నాజర్
అందుకోండా మీ కీర్తి మహజర్
బుట్టకదా రంగాన ‘జహాపన’
ఇదేనండా మా ‘నజరానా’ - అని నాజర్ కు నజరానా అందించి
“తేజరిల్లిన తొలుగు తేజం
మూర్తి కట్టిన తొలుగు రూపం
పరిడోవిల్లిన తొలుగు బావం
.....
గాందీ నెహ్రూ వ్యక్తిత్వం
ఇందిరా రాజీవుల సౌమనస్యం

రూపొందిన రాజకీయ వారసత్వం” - అని పి.వి. నరసింహారావు గారి రాజనీతిజ్ఞత, పరిపాటునూ తీరుతెన్నునూ అక్షర చిత్రాలుగా చిత్రించి అక్షర, శబ్ద, బావా చిత్రాలును నిరూపించారు డా॥ జి. వైదేహి గారు. ఈ కవితా సంపుటి వైదేహి గారి ప్రథమ ప్రయత్నమైనా, వచన కవితే అయినా బావాష, బావం, చక్కని అభివ్యక్తి అన్నీ ఈ కవయిత్రిలో మనం చూడగూం.

వివిధ సందర్భాల్లో రచించిన ఈ కవితల్లో సామాజిక స్పృహ చూస్తాము. సమాజంలోని సంఘర్షణ, నిమోగ్నతలు, బాదాళు గాదాళు అన్నీ దర్శనమిస్తాయి. అది కవయిత్రికి గౌ సమాజావగాహనకు నిదర్శనం.

“అవకాశంతో ఆకాశమంతగా ఎదగాలొన మనం
ఆవేశంతో అబ్బుమవుతున్నాం” - అనే వారి మాటల్లో సమాజంలోని
మానవులు ఎలా అబ్బుజీవుతున్నారో తెలిపి సామాజిక స్థితిని వివరించారు.
ఇలాగే ‘ప్రేరణ’ లో, ‘నయనజలం’ లో కూడా ఈ సామాజిక చేతన
స్పష్టమౌతుంది.

డా॥ వైదేహి గారు ఆకాశంలో సగంగా బూపించబడే మహిళా
జనోద్ధరణకై ప్రబోధం చేశారు.

“నవయుగాన యువ జగాన చేతన కేతన మెత్తిన
ఓ మహిళా ! చైతన్యం నీ చిరునామా ! కాదంటామా !” - అని ప్రశ్నిస్తూనే
ఆధునిక యుగంలో మహిళ సాధించిన అనేక విజయాలను వివరిస్తూ, మహిళ
మానవతా మూర్తి స్వరూప నిరూపణకు నిదర్శనం కావాలని ఆకాంక్షించారు.
ఇంకా “యుగాలు తరాలు అంతరం లేక బాధలు బందిఖానాలో బందీవైనావు”
అని సత్యాన్ని చెప్పి

“అహంకార తిమిరంపై సమరం సాగించి
వివేచన విచక్షణా కరమాం ర-ళిపించి కాళికవై కదలిరా !”
అంటూ చైతన్య ప్రబోధం చేశారు.

ఫ్యాషన్, సంస్కృతి, స్వాగతం కొత్త ఉగాదీ ! - కవితా ఖండాలకల్లో
వాస్తవాన్ని చెప్పినట్లే చెప్పి వ్యంగ్య వైభావాన్ని ప్రకటించారు. ప్రపంచీకరణ
మూలాన సమాజంలో మానవ మనః ప్రవృత్తులలో వచ్చిన మార్పులను కంటికి
కట్టినట్లు వైదేహి గారు వర్ణించారు. అలాగే మమతతో, మానవతా దృక్పథంతో
మనుకోహుసిన మానవులు తతుంబందాలను మరచిన తీరును ‘మానవ
సంబంధాల్లో చిత్రించారు. గ్రామీణ జీవితంలో ఆటపాటూ పూకరింతూ,
ఆప్యాదపు హుకరింతూ గత కాలానికి పరిమితమైపోయాయని వాపోతూ
గ్రామీణ జీవితంలో వచ్చిన మార్పును ‘కళ తప్పిన పల్లె చిత్రం’ లో చక్కగా
వివరించారు.

ఈ కవితా సంపుటికి శిఖరాయమానమైన కవిత ‘పూలు’ - ఇది
కవయిత్రి బావుకతకు, అభివ్యక్తికి మంచి ఉదాహరణగ నిలిచి డా॥ వైదేహిని
చక్కని కవయిత్రిగా సొంపగొలుపుతుంది. ఈ పూలు . . .

“వసివాడని పసి బాలు రూపాలు
బోసి నవ్వులు రాసిపోసిన అందాలు
విరిసీ విరియని బాలు హృదయాలు
మాలిన్యం అంటని మనసూ బావాలు
తీపి హుక్కు తేనెదారూ మాదూర్గాలు
కపట మెరుగని కువ కన్నుల ప్రతిబింబాలు” - అని చెప్పడమే

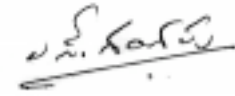
గాదు - ఆ పూలు

“ఓలత లావణ్యతాంతాలు
అందూ ఆమనికే స్వాగతాలు

పచ్చని ప్రకృతికి ప్రత్యూష పవనాలు” - గా పేర్కొనడం మనోజ్ఞమూ,
మదూరమూ అయిన బావానా పరిధికి చక్కటి సొువెత్తు నిదర్శనాలు. ఇంకా
కవితనే చెలిగా బూపించి చేసిన రచన అత్యంత రమణీయం, కమనీయం.

“కోటిమల్లె పరిమళం నీవై
శతకోటి నవ్వుల వసంతం నీవై ...”
అందరూ చదివి ఆనందించండా.

ఇలా మంచి బావుకతతో మనోజ్ఞ పదజ్ఞులతో, అంత్య ప్రాసానుగుణ
రచనా వైవిధ్యంతో డా॥ వైదేహి గారు కవయిత్రిగా నిరూపించుకున్నారు. వారిని
మనసారా అభినందిస్తున్నాను. మరిన్ని మంచి కవితలు అందించాలని
ఆశిస్తున్నాను.

అభిసంధా

ఆచార్య తేళ్ల సత్యవతి

తొలుగు, ప్రాచ్యబాహు విభాగం
ఆచార్య నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం

సామాజిక స్పృహ, సామాజిక బాధ్యతలు ప్రధానాంశాలుగా మానవతా దృక్పథంతో ఆదానికాండ్రా కవిత్వం కొనసాగుతుంది. డా॥ వైదేహి గారు అటువంటి సామాజిక బాధ్యత, నిబద్ధత ఉన్న కవయిత్రి. ఉగాదిన అజ్ఞానపు పొరను చీల్చుకుంటూ సమైక్యపదాన నడవాన్నది వీరి ఉద్దేశం. కోకిలమ్మ గొంతులో విషాదాన్ని, వేపూలు చేదెక్కిన వైనాన్ని మానవ జాతి విదర్శనానికి సంకేతాలుగా సూచించారు. ప్రపంచీకరణ నేపథ్యంలో పల్లెలు పట్టణాలు గాను, పట్టణాలు నగరాలుగాను మారుతుంటే మాయకులేతప్ప, అమాయకూ చిరునామా వెతుక్కోవాసిన పరిస్థితి ఉందని చక్కగా చెప్పారు.

వైదేహి మంచి బావుకురాలు. తన బావాను అందమైన కవితలుగా మంచి మనకు అందించారు.

‘రోతపుట్టే రాజకీయ వ్యభిచారం
ప్రజాస్వామ్యానికి నేడొక అనాచారం
రాజ్యాంగం నాయకూ బోజ్యం
అవుతుంది అనునిత్యం అపహాస్యం’ - అని

సమకాలీన సమాజంలోని సమస్యను, లోపాలను ఎత్తి చూపారు. సంఘానికి చైతన్య సంకేతాలుగా ఇటువంటివి ఎన్నో చెప్పుకోవచ్చు.

‘కాంతిలేని పల్లెటూళ్లు, ప్రాణం లేని లోగిళ్లు’. పాత ఇళ్లకు కాపలాకాస్తున్న ముసలితనాన్ని, ‘రాయితున్న బతుకు పత్రం’ అంటూ కళ తప్పిన పల్లె చిత్రాన్ని మన కళ్ల ముందుంచారు. నేతలు రాతల్నే తమ తూరాతులుగా మార్చుకున్న సామాన్యుని చిరునామాను ప్రశ్నించిన కవయిత్రి, ‘గుండె గుడా కట్టి అర్పించనా?’ - అని బావ కవితాన్ని గూడా స్పృశించారు.

శ్రీ నందూరి సుబ్బారావు ఎంకి పొటాయి రాసే ముందు ‘గుండె గొంతుకలోన కొట్లాడుతాది’ అన్నట్లుగా ఏదో రాయాన్న తపనను ‘సయనజూం’ ఖండాలలో వ్యక్తపరచారు. రోజుకొక్క ‘దే’ చేసుకుంటున్న క్షురును, మనుషాలు మర మనుషాలుగా మారుతున్నవైనాన్ని, కొడుగడుతున్న మానవ సంబంధాలను ప్రశ్నించారు.

‘వర్తమానానికి నిర్వచనమై, బావిపృథ్విదా సోపానమై,

సాహసమే సాకారమై అప్రతిహతంగా సాగుతున్న నీప్రస్థానం’ అంటూ స్త్రీగా మహిళా చైతన్యాన్ని కాంక్షించారు.

‘తమసూతో నిండాన మనసూ కరాళ నృత్యం చేస్తుంద’ని మానవుడు మనసూను జయించలేకపోతున్నాడని, మంచిని పెంచలేక పోతున్నాడని బాధపడ్డారు.

ఇది డా॥ వైదేహి గారి కుం నుండా మోవడాన మొదటి కవితా సంపుటి. ఈ కవితల్లో సమాజంలోని అన్యాయాల్ని ప్రశ్నించడం, సమస్యను ఎత్తి చూపుతూ వాటి పరిష్కార మార్గాను అన్వేషించడం మొదలైన అంశాలపై దృష్టి పెట్టి ఆదర్శవంతమైన సమాజాన్ని కాంక్షిస్తూ రచన చేసిన డా॥ వైదేహి గారు అమోఘులు.

మున్ముందు ఇంకా ఇటువంటి కవితలు రచించి తొలుగు కవితా తేజాన్ని వెదజల్లాని కాంక్షిస్తూ . . .

తేజ సత్యవతి

అభిప్రాయం

ప్రొ. డా. ఎ. ఆర్. సుబ్రహ్మణ్యం

ఫౌండర్ & డైరెక్టర్, మహాత్మా గాంధీ కళాశాల,
E.C. Member, ఆచార్య నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం
గుంటూరు.

డా॥ వైదేహి గారికి, నాకు మూడు దశాబ్దాలకు పైబడిన పరిచయం ఉంది. ఆమె, నేను సరూరావుపేట యస్. యస్. & యస్. కళాశాల మరియు నల్లపాడులో గుండ్లపాడు విశ్వవిద్యాలయం పి. జి. సెంటరులో సహాధ్యాయులు. నేను టి. జె. పి. యస్. కళాశాలలో 25 సంవత్సరాలు పి. జి. అధ్యాపకునిగా, ప్రిసొపాల్ గా పనిచేసినప్పుడు వృత్తిపరంగా అనేక విషయాలలో ఆమె సహాయ, సహకారాలు అందించారు. ఆమె చాలా ప్రతిభ కలిగిన విద్యుషీమణి. సృజనాత్మకత, ప్రతి పనిలో నైపుణ్యం ఆమెకుండే విశిష్ట లక్షణాలు కళాకు కాణాచియైన గుంటూరులో మంచివక్తగా ఆమె ప్రసిద్ధి పొందారు. నేను మహాత్మా గాంధీ కళాశాలను స్థాపించిన అనంతరం కూడా మా విద్యాసంస్థకు సంబంధించిన కార్యక్రమాలలో ఆమె పాల్గొన్నారు. నేడు వైదేహి గారు ఈ గ్రంథాన్ని మొదలెంచడం నాకు అత్యంత ముదావహం.

కవి సమాజానికంటే బొమ్మమైన వ్యక్తి కాదని, తన ప్రతిభతో సమాజాన్ని జాగృతిపరచడం అతని కర్తవ్యమని, సంఘంలో జరిగే ప్రతి విషయంతోనూ కవి మమేకమౌతాడని, దానికి అతని సృజనాత్మకత పునాది అవుతుందని నా అభిప్రాయం. అదేవిధంగా డా॥ వైదేహి గారి 'అక్షర సుమహారం' అక్షరాలా ఇదే అభిప్రాయాన్ని తెలుపుతుంది. ప్రపంచీకరణ దిశగా జరుగుతున్న అభివృద్ధితో పాటుగా, రెండవ కోణాన్ని చూపించారు. రాజకీయంలోని రంగూను విశ్లేషించారు. మనిషికి 'మేడలో పెరిగింది - అంతరంగం తరిగింది' - అని ఆవేదన చెందారు. నేటి జీవన విదానంలో అత్యంత వేగంగా వస్తున్న మార్పును సగటు మానవుడు జీర్ణించుకోలేక అమాయకంగా చూస్తున్నాడని, అయినా బతుకుపోరులో గొలుస్తాడన్న ఆశను వ్యక్తం చేశారు. ఒక మంచి పుస్తకం చదివిన అనుభూతితో వైదేహి గారిని మనఃపూర్వకంగా అభినందిస్తున్నాను.

అభిప్రాయం

'పదాన్య గుణమణి', 'ఆధ్యాత్మిక సేవాశిరోమణి'

శ్రీమతి గద్దె రామతూరమ్మ

ANU విశిష్ట మహిళా పురస్కార గ్రహీత

వైదేహి సెంటరు, శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి దేవస్థానం

పైడిచెట్ల, చిన్నయ విద్యాలయం

డా॥ శ్రీమతి జి. వైదేహి నాకు ఆత్మీయ మిత్రురాలు. గత ఎనిమిది సంవత్సరాలుగా మా బృందావన్ గార్డెన్స్, శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి వారి దేవస్థానంలో అనేక విషయాలపై ఆధ్యాత్మిక సాహిత్యోపన్యాసాలు చేశారు. బాగాష మీద ఆమెకు మంచి అధికారం ఉంది. సుమారు రెండు గంటలపాటు ఏకదాటిగా అద్భుతంగా మాట్లాడగలుగ శక్తి ఏ కొద్దిమందికో మాత్రమే సాధ్యమౌతుంది. అటువంటి వారిలో ప్రతిభ కలిగిన విద్యుషీమణి ఆమె. ఆమె ఉపన్యాసాలు శ్రోతలను అంతర్ముఖులను చేస్తాయి, ఆలోచింపజేస్తాయి. మా దేవస్థానంలో బారత, బాగావత, రామాయణాది గ్రంథాలు మీదే కాకుండా, ఇతరమైన అనేక సాహిత్య గ్రంథాలు మీద అద్భుతంగా ప్రసంగించి, మా శ్రోతలకు తెలుగు సాహిత్యంలో గుండ్లపాడు సన్నిహితం చేశారు. అనేక చర్చాగోష్ఠులలో, సాహిత్య రూపకాలలో పాల్గొన్నారు. ఇన్నాకల్లా వారి కంఠంలో గుండ్లపాడు తెలుసు. ఈమె మొదలెత్తున్న ఈ పుస్తకం చదివిన తర్వాత, ఆమె స్వరమే కాదు, కుం కుండా అంత పదునైనదేనని స్పష్టంగా చెప్పవచ్చు. ఈ పుస్తకంలో ముఖ్యంగా 'నయనజాలం', 'మానవ సంబంధాలు' అన్న కవితలు నాకు బాగా నచ్చాయి. సర్వేశ్వరుడైన బాగావతను నిజంగా మనం ఏమిప్పుడు ? ఒక్క నయనజాలం తప్ప. కన్నబిడ్డలు పరాయిదేశాలకు హాసపోతుంటే వార్తాకృతిలో తల్లిదండ్రుల స్థితిని గూర్చి చక్కగా ప్రశ్నించారు. ఈ ప్రశ్నకు బదులేది ? అదేవిధంగా నేటి రాజకీయ రంగం మీద విమర్శనాత్మకంగా చూరకుంటున్నారు. దిగజారుతున్న విలువలను గూర్చి ప్రశ్నించారు. ఒక మంచి పుస్తకం చదివిన ఆనందం నాకు కలిగింది. బాగావతలో వారు ఇటువంటి చక్కని మరికొన్ని రచనలు మొదలెంచగలరని ఆశిస్తున్నాను.

కృతజ్ఞతలు

మూడు పదాలు దాటిన బోధనానుబంధంతో రచనా వ్యాసంగం కూడా అనుబంధం. అందులోను గుంటూరు నగరం సాహిత్య కళావేదికకు ప్రసిద్ధి. అందువల్ల కవి సమైక్యతలో వివిధ సందర్భాలలో ఎంతోనే అవకాశం వచ్చింది. అప్పుడు సమర్పించినవేకాక, ఇతరేతర సందర్భాలలో రాసుకున్నవి కూడా ఉన్నాయి. నా వ్యాసాలు, కవితలు కొన్ని శ్రీ బారతీయ మార్గం, బావవీణ, సప్తగిరి, వార్త (దినపత్రిక) మొదలైన సంచికలలో ప్రచురించబడ్డాయి. పెద్దలు, మిత్రులు, నా శ్రీవారు ఇచ్చిన ప్రోత్సాహంతో వాటిలో కొన్ని ఒక పుస్తక రూపంలోనికి వచ్చాయి. చదివి ఆశీర్వాదిస్తారని బావిస్తున్నాను.

జన్మనిచ్చి మంచి విద్యాబుద్ధులు నేర్పి, వ్యక్తిత్వ వికాసాన్నిచ్చిన తల్లిదండ్రులు శ్రీమతి గోనుగుంట్ల శబరీబాయి, శ్రీ గోనుగుంట్ల వేంకట గోపాలరావు గార్లకు ...

నేను చేసే ప్రతి పనిలో నాకు తోడునీడగా నిల్చి ప్రోత్సహించే శ్రీవారు శ్రీ మోదా శ్రీనివాసరావుకు ...

అర్ధించగానే అబిమానంతో తమ అబిప్రాయాను మోపరించిన సౌజన్యశీలి ఆచార్య విశ్వనాథాని బామోహనదాస్ గారికి ...

అనేక విషయాలలో గురుత్వాన్ని వహించి, మార్గదర్శకులుగా నిలిచి, వాత్సల్యంతో ఆశీర్వాదాలు చల్లిన ఆచార్య ఎస్. గంగప్ప గారికి ...

పరిశోధనా పర్యవేక్షకురాలిగా బాధ్యత వహించి, అనంతరం ప్రియనేస్తంగా మారి, అబిమానందనాలు తెల్పిన ఆచార్య తేజ సత్యవతి గారికి...

ఆత్మీయురాలిగా, తమ అన్నమయ్య కళావేదిక మీద నాకంటూ ఒక అస్తిత్వాన్నిచ్చిన ఆద్యాత్మిక శిరోమణి శ్రీమతి గద్దె రామతూశమ్మ గారికి ...

తీరిక లేని కార్యక్రమాలలో మునిగితేలుతున్నప్పటికీ మంచి మిత్రునిగా నా పుస్తకాన్ని చదివి అబిమానాన్ని ప్రకటించిన ఆచార్య డా.ఎ.ఆర్. సుబ్రహ్మణ్యం గారికి ...

అద్యాపకురాలిగా చేరినప్పటి నుంచీ, అబిమానంతో నన్ను ఆశీర్వాదించి, ఆమోదానుమతులు ఇచ్చే మా కళాశాల యాజమాన్యం వారికి...

ఇంకా ఈ ప్రయత్నంలో ప్రత్యక్షంగా, పరోక్షంగా నాకు సహకరించిన ఆత్మీయులందరికీ ...

“కృతజ్ఞతాపూర్వక అభివాదనలు”

20. ప్రకాశ్

అనుక్రమణిక

1. సమైక్య ఉగాది
2. ఫుల్స్టాప్
3. పూలు
4. ప్రపంచీకరణ
5. కళ తప్పిన పల్లె చిత్రం
6. ప్రేరణ
7. ఫ్యాషన్
8. సంస్కృతి
9. స్వభావానూదయం
10. నయనజాలం
11. మానవ సంబంధాలు
12. ఓ మహిళా ! చైతన్యం నీ చిరునామా
13. స్వాగతం ! కొత్త ఉగాది
14. కవితా చెలీ
15. వందనమూలు
16. ఉత్పాతం
17. చెరోసగం
18. కదలిరా !
19. అంకితం
20. అక్షర సుమహారం
21. “పద్యశ్రీ” షేక్ నాజర్
22. జాషువా సుకవీ !
23. విజయమోహనం
24. రసూం

సమైక్య ఉగాది

ఉగ్రవాదం యుద్ధనాదం - పెచ్చుమీరిన రణన్నినాదం
 మతకల్లోలాలు మారణహోమాలు అమాయకూ బలిదానాలు
 హోరెత్తిన ప్రజాతరంగాలు, విప్లవించిన ప్రభులంజనాలు
 మూడు బాంబులు ఆరు తూటాలుగా, గతం వర్తమానానికి సవాలుగా
 సాగింది గతించిన సంవత్సరం
 గడగడలాడాంది ప్రపంచం
 దడ పుట్టించింది మతోన్మాదం
 దుర్నిరీక్ష శక్తి మీద దుసాహసం !
 ఏ 'డెన్' లో దాగున్నాడో కానీ 'లాడెన్'
 అగ్రరాజ్య శర సందానానికి 'కౌంట్డౌన్'
 కొంత ఖాళీ అయ్యింది అమెరికా
 ఆయుధాలు 'గోడౌన్'
 కొండు పిండు కొట్టినా, గుహలు శోధించినా
 ఆల్ఖైదా 'నెట్వర్క్', ఉన్మాదానికి 'ట్రేడ్మార్క్ !'
 దాని అంతానికి ఇది ఆరంభమని గర్జించిన అమెరికా
 ఏమాత్రం జయిస్తుందో చూడాలిక !!
 ఇక శాంతి కాముకూం మనం
 అని పేరొందిన బూరతీయుం
 'మందిరం - మసీదు - మతమని, అదే శాశ్వతమని
 మనలో మనం కొట్టుకు చూస్తున్నాం !!
 గతించిన గాదాళు తవ్వకుంటున్నాం !

మతి చలించి వికటంగా నర్తిస్తున్నాం !
 మానవ మృగాలుగా మారుతున్నాం !
 అవకాశంతో ఆకాశమంతగా ఎదగాలొన మనం
 ఆవేశంతో అల్లులు మౌతున్నాం !
 ఏ మొగులు కీ ప్రస్థానం ? పొలుహు కెక్కడ స్థానం ?
 సమానత్వం మతం కాదా ?
 సమాన దోర్బం మతం కాదా ?
 సత్య స్వరూపం మతం కాదా ?
 శివ సుందరం మతం కాదా ?
 ఏ రూపం బాళవంతుడాది ?
 ఏ నామం బాళవంతుడాది ?
 ఏ స్థానం బాళవంతుడాది ?
 ఏదీ నిర్వచించండా చూద్దాం !
 నిర్దిష్టంగా చెప్పండా రాద్దాం !
 అహింసే అసలైన మతమని
 శాంతి సహనం దానికి ఆదారమని
 నిష్కళంక జీవనమే నిర్గుణతత్వమని,
 అరిషడ్వర్గాను అరికడతేనే
 ఆత్మతత్వం అర్థమౌతుందని,
 ద్వంద్వాతీత స్థితిలోనే
 పరబ్రహ్మతత్వం అవగతమౌతుందని,
 ప్రక్షాళనతోనే ప్రశాంత స్థితి ప్రాప్తిస్తుందని
 పరోపకారంతోనే బ్రతుకు అర్థం తెలుస్తుందని

కొడుగట్టిన విజ్ఞానం కొండంత మౌనుగనిస్తుందని
 దానవుణ్ణి మానవునిగా, మానవుణ్ణి మహోన్నతునిగా
 మార్చగలిగేదే మతమని,
 ఆ మతమే అందరికీ సమృతమని
 నూతన కార్యం ఆరంభిద్దాం !
 అజ్ఞానపు పొరుగును తొలగిద్దాం !
 సమైక్య పదాన కలిసి నడుద్దాం !
 అప్పుడే అసలైన ఉగాది ! నూతన యుగానికి ఆది !
 చేతన జగానికి నాంది ! మానవ కల్యాణానికి పునాది !!
 అదే చిత్రబాహుదా ఉదయం !! అదే క్రొత్తనుడాకి శ్రీకారం !!

(అమరావతి ఉత్సవాలు సందర్భంగా గుంటూరు వేంకటేశ్వర విజ్ఞాన
 మందిరంలో 'చిత్రబాహు' - ఉగాది కవి సమ్మేళనంలో సమర్పితము)

ఫుల్స్టాప్

ఈ వ్యవస్థ ఎప్పుడూ సమస్య రణం
 అయినా కట్టాలి చిరునవ్వు తోరణం
 రచ్చకెక్కే రాజకీయాలు
 కులాలు కుమ్ములాటూ
 మతాలు మతాబూ
 వర్గాలు ఆరోహణాసర్గాలు
 నింగిని తాకే నిత్యావసరాలు
 ఇలా ఎన్నో ... ఎన్నెన్నో ...
 ఎన్నైనా, తీరలేదు కొన్నెనా ...
 అంతలోనే మళ్ళీ ఎన్నికలు ? సతమతమయ్యే
 సామాన్యుని నెత్తిన మరో సన్నికలు
 'మంచి గతమున కొంచెమేనోయ్' - అందామా ?
 'గత కాము మోలు వచ్చు కాము కంటెన్' - అనుకుందామా?
 వాగ్దానాలు వర్షంలో, మేనిఫెస్టోలు ఫెస్టివల్లో
 నినాదాలు నాదాల్లో సగటు మనిషి ఉక్కిరి బిక్కిరి
 అందలేని స్వర్గం ఆశుపందిరి
 అదొకారం కోసం అర్థం లేని పొత్తులు
 బావసారూప్యాలు సమైక్యాలు జిత్తులు
 రోతపుట్టే రాజకీయ వ్యభిచారం
 ప్రజాస్వామ్యానికి నేడొక అనాచారం
 రాజ్యాంగం నాయకుల బాబోజ్యం
 అవుతుంది అనునిత్యం అపహాస్యం
 మోటుకొని ఓటరూ ! పెట్టు ఫుల్స్టాప్ !
 లేకపోతే అవుతుంది ఇది నాన్స్టాప్ !!

పూలు

పూలు ...

వసివాడని పసి బూలు రూపాలు ...
 బోసినవ్వులు రాసిపోసిన అందాలు
 విరిసీ విరియని బూలు హృదయాలు
 మాలిన్యం అంటని మనసూ బూవాలు
 తీపిహుకూ తేనెదూరూ మాడురూలు
 కపటమెరుగని కువ కన్నూ ప్రతిబింబాలు

పూలు ...

అనంత వర్ణకోబళు మైదొడ్డాలు
 బూవుక హృదయ స్పందనాలు
 తూసిన మనసూ ప్రియనేస్తాలు
 ప్రణయతరంగిత నవనందనాలు
 ప్రేమిక మానస రసరాగాలు
 సుమధూర జీవన కాసూరాలు

పూలు ...

దేవుని సృష్టికి ప్రతిరూపాలు
 బూగవత్పిత నైవేద్యాలు
 సుగంధాబూరిత సౌకుమార్యాలు
 పరతత్వార్థ నిరూపిత రహస్యాలు

పూలు ...

లావణ్యలలితాంతాంతాలు
 అందూ ఆమనికే స్వాగతాలు
 పచ్చని ప్రకృతికి ప్రత్యూషపవనాలు
 కాగమనానికి సంకేతాలు
 ఈశ్వర కృత శాశ్వతాంకారాలు
 నశ్వర జీవితానికి సత్యప్రబోధాలు

(శ్రీ బూరతీయ మార్గము ...)

ప్రపంచీకరణ

ఒకప్పుడు అక్షరాభ్యాసం - అ ఆతో ఆరంభం
 కాని ఎ బి సి డాయి నేడు, అూవాటయ్యాయి చూడు
 ఎ ఫర్ యాపిల్, బి ఫర్ బ్యాట్, సి ఫర్ క్యాట్, డా ఫర్ డాగ్ ఒకప్పుడు
 ఎ ఫర్ అమెరికా, బి ఫర్ బ్యాంక్,
 సి ఫర్ కంప్యూటర్, డా ఫర్ డూర్ - నేడు
 అక్షరాకు అర్థాలు మారుతున్నాయి
 దేశాలు గవాక్షాలు తెరుచుకుంటున్నాయి
 ప్రపంచాన్ని పాలిస్తోంది అమెరికా,
 ప్రపంచాన్ని శాసిస్తోంది అమెరికా,
 అందరికీ అమెరికాయే ప్రియ నేస్తం,
 ఆలోచిస్తే ఇదే వాస్తవం
 అమెరికాయే ప్రపంచానికి పెద్దన్న !
 ఆయుధాలు కొంటున్నాం ఎంత వద్దన్నా !
 ఎలా ఉన్నా జీవితంలో డబ్బే ప్రధానం
 అది లేకపోతే జీవితమే వ్యర్థం
 అని బావిస్తోంది యువతరం
 అందుకే అమెరికాకు ప్రయాణం
 మరి డూర్కున్న మేర్
 మన రూపాయికి నిల్ ...
 (ఇంజనీర్లకి) డామాండ్ అక్కడా - ప్రొడక్షన్ ఇక్కడా -
 అందుకే మెరిక ల్లాంటి విద్యార్థులంతా
 హుసపోతున్నారు అదే పనిగా !
 ఇదే గ్లోబలైజేషన్ మహత్యం !
 ఇది ఎవ్వరూ కాదనలేని సత్యం !!

కళ తప్పిన పల్లె చిత్రం

కాదెద్దూ గుగూలూ - గొక బావి చప్పుళ్ళూ
 ముగ్గులు నిండాన లోగిళ్ళూ - చేతివృత్తుల వైపుణ్యాలూ !
 రచ్చబండ తీర్చులూ - నాటకారాత్రులూ
 ఆటపాటూ పూకరింతలూ
 ఆప్యాయపు హుకరింతలూ
 కాలం మిగిల్చిన ఆనవాళ్ళు !
 గతకాలపు స్మృతి చిహ్నాలు !
 కాంతిలేని పల్లెటూళ్ళు ! ప్రాణం లేని లోగిళ్ళు !
 దుర్బూర దారిద్ర్యపు కౌగిళ్ళు, దునుహ దైన్యానికి నకళ్ళు
 పొట్టతిప్పు వేటలో యువకులు ! పూటగడవని వృద్ధులు !
 వయసుడుగిన కాలంలా (లో)
 పాతబడాన ఇళ్ళకు కాపలా !
 ఇదీ ముసలితనపు చిత్రం !
 రాయితున్న బతుకు పత్రం !
 కళ తప్పిన పల్లె చిత్రం !
 ఇది ఏ అబొవుద్దికి చిహ్నం ?
 ఏ సంక్షేమానికి సూత్రం !
 ఏ విపరీత పోకడూ విచిత్రం !

(“అంద్రాజ్యోతి” లో ‘మరణశయ్యపై మన ఊరు!’ అన్న వార్త చూసి)

ప్రేరణ

సామాన్యడే మాన్యడనీ - అతని
 తీర్థే శిరోధార్యమనీ
 ప్రజాస్వామ్యాన్ని పక్షంలో పెట్టి అర్పిస్తే
 బూరతి ఎదనిండా వైరాగ్యం
 ఐదుపదూకే అంతంలేని నైరాశ్యం
 కులానికో పూర్ణ మతానికోపూర్ణ
 వర్గానికోపూర్ణ వర్ణానికోపూర్ణతో
 నీతీన్యాలును సమాదిచేసి
 శాంతి సహనాకు ఉచ్చూ బిగించి
 రాజ్యాంగాన్ని అపహాస్యం చేస్తూ
 పొందిన స్వేచ్ఛను ఇచ్చాను. సూరం గావిస్తూ
 అతుకూ బొంతల్లా, చితుకూ మంటల్లా
 అదికారమే సర్వస్వమనీ
 అదికారం తీరని దాహమనీ
 అదికారం లేక బ్రతుకేలేదనీ
 తపనపడే దగాకోరు పూర్ణీ
 నేతలు రాతలే నీ 'తూరాత' లైతే
 సామాన్యడా ! ఎక్కడ నీ చిరునామా ?
 నీకు బ్రతుకు ఓ నిత్య సమరం అయినా
 శాంతి సహనం నీ జీవన సూత్రం
 నిన్నటికీ, రేపటికీ సమన్వయం కుదరక,
 వర్తమానం ఉందో లేదో తెలియక

కష్టాలు, కన్నీళ్లు సుళ్లు తిరుగుతున్నా
 ఎవరో వస్తారనీ, బ్రతుకే మారుస్తారనీ
 గోరంత ఆశనే కొండంతగా బూరించి,
 అన్యాయాన్నీ అక్రమాన్నీ ఎదిరించే
 శక్తి లేక 'శాంతి సహనం' ముసుగుచాటున
 బ్రతుకువెళ్లదీస్తున్నావ్ కదూ !
 అబొవృద్ధి 'ఆకాశం' లా విస్తరిస్తే
 అవినీతి జడూ విరబోసుకొని
 దాని కింద వికటాట్టహాసం చేస్తుంది
 దాని దంష్ట్రాగ్ని కరాళకోలలో
 బాసమై పోతున్నావ్ కదూ ! దాని
 ప్రళయకాలు తాండవ పదఘట్టనూలో
 నలిగిపోతున్నావ్ కదూ !
 న్యాయా న్యాయూ హద్దులు చూపించి,
 నిజా నిజాను నిగ్గుదేల్చి, సత్యాసత్యా స్వరూపం వివరించే
 దళైల్యంలేక, నినుహాయంగా, నిర్లిప్తంగా
 కానున్నది కాకమానదని, కామే అన్నిటికీ సమాధానమిస్తుందని
 వేదాంతాలా, మౌనమునిలా చూస్తున్నావ్ కదూ !

కానీ ...

నీ సహనమే ఆయుధంగా,
 నీ మౌనమే మంత్రంగా బూసిస్తే
 నీ నిశ్శబ్ద రాగమే ప్రళయ గర్జనై వినిపిస్తే
 నీ నిశ్చూత్వమే నవచైతన్యం పొంగిస్తే
 అనంత తరంగ ఘోషతో బడబాను విస్ఫోటనం

వదూదా అదొకార మదాందొకార వ్యామోహం
 లే ! లేవోయ్ లే ! లే ! లే !
 నేనిస్తున్నా ప్రేరణను
 అందిస్తున్నా జయతోరణను
 కారణం ...
 నేనూ నీ తోడొవాడనే
 నేనూ నీలో ఒకడొనే
 నీ బాదాళూ నిట్టూర్పులూ
 వేదనలూ శోదానలూ
 నా కంటే ఎవరికి తెలుసు !
 నీ వెంటే నా మనసు !
 చేయి చేయి కలుపుదాం
 న్యాయం సొదింపుదాం !!

(తేది. 17-01-1998 న ఆలిండాయా రేడొయో, విజయవాడ కేంద్రం
 నుండా ప్రచురితం)

ఫ్యాషన్

ఫ్యాషన్ ! ఫ్యాషన్ !
 కాళ్ళకు ఫ్యాషన్ ! కళ్ళకు ఫ్యాషన్ !
 జుట్టుకు ఫ్యాషన్ ! కట్టుకు ఫ్యాషన్ !
 నడకలో ఫ్యాషన్ ! నగలులో ఫ్యాషన్ !
 జనరేషన్ కు ఓ ఫ్యాషన్
 ఫ్యాషన్ కు ఓ జనరేషన్ !
 ఫ్యాషన్ ఓ ఫ్యాసినేషన్
 ఫ్యాషన్ ఓ ట్రెడాషన్ !
 ఫ్యాషన్ ఓ క్రియేషన్ !
 నాగరికతకో సొయ్యాషన్ !!

సంస్కృతి

దేశ సంస్కృతి నరసి చూడగ
 విస్తుపోయే వింతలెన్నో !
 నీతి కోసం నాతివీడాన
 నాటి చంద్రుడు హరిశ్చంద్రుడు !
 తల్లి ఆనతి మేరమీరక
 త్యాగబావమె రూపమెత్తగ
 తనదు రాజ్యమె తృణముచేసీ
 కానకేగిన రామచంద్రుడు !
 చరితకే ఘన నడత నేర్పిన
 ఇనకులాంబుదొ సోముడాతడు !
 దుష్టశిక్షణ శిష్టరక్షణ
 కొరకు తానే కోరిపుట్టి
 పుడమి లోహు ప్రజానందర
 తాను చెప్పిన 'గీత' సంస్కృతి
 విశ్వమంతా వ్యాప్తి చేసీ
 బాక్తి మార్గము ముక్తి మార్గము
 బోధాచేసిన మాననీయుడు
 బారతానికి నాయకుండు
 సర్వజగతికి సద్గురుండు
 ఆర్తి హరుడు శ్రీకృష్ణుడాతడు !

నిండు యవ్వన మడచిత్రోచి
 నడామిరేయిని ఇల్లువదలి
 రాజ్యబారము కాదుపొమ్మని
 బోధావృక్షము నీడచెంతన
 ఆత్మజ్ఞానము అంకురించగ
 విశ్వశాంతికి వెలుగురేఖై
 శాంతివెన్నెలు లారబోసీ
 దోర్మమార్గము చూపినట్టి
 బుద్ధుడతడు ! సర్వార్థ సిద్ధుడతడు !
 శాంతి మాత్రమె ఆయుదామ్మై
 నిరాహారమె ఆయుదామ్మై
 హింసకెక్కడ తావులేదని
 తెల్లవారి దమన నీతిని
 తరిమి కొట్టిన సొదాహశీలి
 నిన్నమొన్నటి గాందొయే కద !
 ఇంతమంది పుణ్యమూర్తలు
 మేరునగదీరు లెందరొ
 బారతమాతకు ముద్దుబిడ్డలు !
 ఇంత చరిత ఇంత ఘనత
 కలిగినట్టి ఈ బారతాన
 నిన్న నేడూ ఉన్నదేమిటి ?
 నీతికెక్కడ ఉంది స్థానం ?

మంటగలిసిన మానవత్వం !
 జాతిమతమూ బోధ బావమె
 అట్టహాసం చేయుచున్నది !
 కూం పేరున కుతొ తత్వం
 మతం పేరున మారణహోమం !
 ఉగ్రవాదం ఉన్మత్తనాదం
 రక్తపాతం బాధదవాద్యం !
 కాంతిమార్గం కానరాకా
 శాంతి బోధాయ చెవినిపడక
 పదవి కోసం పొకులాడే
 నేతుంతా నీతిలేక
 ఇట్టి తీరున ఉండబట్టే
 ప్రబావులెట్లో ప్రజలు అట్లే !
 ఊకదంపుడు మాటాన్నీ
 చిత్తశుద్ధి లేక పలికితె
 పొపపంకిమైన మనసు
 పొపబీతి ఎప్పుడు కుగునో ?
 వెలుగు వెన్నెం తెపుడు పూయునో ?
 సుప్రబాతంబెపుడు విరియునో ?
 రాముడైనా కృష్ణుడైనా
 బుద్ధుడైనా గాందీయైనా
 మరూ పుట్టిన తీరుమారున ?

సౌమనస్యపు బావబంధూర
 మెగసిసొచ్చి జగతి నిండున ?
 పుణ్యభారతి పూర్వవైభావ
 మందివెలిగి మంచి సొచ్చున ?
 ఉత్తరం లేనీ ప్రశ్నలెన్నో ?
 మదిని కూచే ఊహలెన్నో ?
 దేశ సంస్కృతి నరసిచూడగ
 విస్తుపోయే వింతలెన్నో !

(జిల్లా గ్రంథాలయ సంఘ - గుంటూరు వారు ఐ. 17-II-2003 న నిర్వహించిన
 కవి సమ్మేళనంలో సమర్పితము)

స్వబాహుదయం

గున్నమామిడా చిగుళ్లు కోయిమ్మ రాగాలు
 వేపపూ సుగందాలు తీపి పూపూ సంగమాలు
 కష్టసుఖాలు అనుబాహులు జీవన సొరాంశాలు
 ఉగాదికి స్వాగతాలు అనుకుంటున్నాం - కానీ
 కోకిలమ్మ గొంతులో విషాదం
 వేపపూలు చేదెక్కిన వైనం
 ముదురు మామిళ్ల ముఖారిరాగం
 వినిపిస్తున్నాయిపుడు విస్పష్టంగా !
 మానవజాతి విద్యోసానిని సంకేతంగా !!
 అగ్రరాజ్యాలు అదికారానికి ఆంబనగా !!!
 దేశాన్నీ కాదన్నా నా ఆదేశమే మిన్న -
 అన్న అహంకారానికి నిమిత్తం సాక్ష్యం
 అమెరికా ఏకపక్ష నిర్ణయం - ఇది కాదనలేని సత్యం !
 ప్రళయ బీకరరణనినాదాలు
 అగ్ని వర్షం కురిపిస్తున్న లోహవిహంగాలు
 గర్జిస్తూ గాంధ్రాస్తున్న శతఘ్నాలు
 ప్రపంచమానవాళికి మహాశాపాలు -విశ్వశాంతికి విఘాతాలు!
 పుడమితల్లికి మళ్ళీ రుదూర సాన్నిధ్యం
 మానవ మనుగడకు ప్రశ్నార్థకాలు !
 శాంతి అహింస దోర్మం సత్యం
 పుస్తకాకేనా పరిమితం ?
 వాస్తవంగా అవి బహుదూరం !!

ఏ మతం చెప్పింది అదికారమే పరమార్థమని ?
 ఏ గ్రంథం చెప్పింది మారణహోమమే పురుషార్థమని ?
 ఘరానా రాజకీయ రణయజ్ఞంలో
 సగటు మానవులే సమిదారు !
 మేదా పెరిగింది - అంతరంగం తరిగింది
 కడలి కడుపులో బడబాగ్నాలు - దహిస్తున్న దావానలాలు !
 ఈ రణక్షేత్రం సుక్షేత్రం అయ్యేదెప్పుడో !
 సమతా మమతలు సొకారం దాల్చేదెప్పుడో !
 'చిత్రబాహు'డు చిత్రంగా వీక్షిస్తే -
 'స్వబాహు'డు సానుకూలంగా స్పందిస్తే
 స్వలాభం లేని స్వబాహులు
 స్వార్థం వీడని సహృదయాలు - తమనూ వీడని మననూలు
 'సర్వేజనా సూఖినోబాహువంతని
 విశ్వవీణ హుకాలి సరిగమలు
 అవని నిండాలి మదామహాస మదామరిమలు
 హృదిని పొంగాలి రసర-రూ !
 అప్పుడే అసలైన ఉగాది ! నూతన యుగానికి నాంది !!

(స్వబాహు' ఉగాది కవి సమ్మేళనం - ఎ.ఎల్. కాలేజీ ఆఫ్ ఎడ్యుకేషన్,
 జాఫ్వా పీఠం ఆధ్వర్యంలో జరిగిన సభలో సమన్వితము)

నయనజాం

ఏదో రాయాని తపన ! ఎన్నో చెప్పాని బావన
 దేన్ని గురించి రాయను ? దేన్ని గురించి చెప్పను ?
 మనసు నిండా అస్తవ్యస్తమైన ఆలోచనలు
 చెదరిపోతున్న ఊహలు ! స్థిరంగా ఒక్కటి సొవడం లేదు !
 పోనీ ప్రేమను గురించి వ్రాయనా ?
 ప్రేమ ! అబ్బ ! ఎంత మధురమైన ఊహ !
 ఇవాళ ఇది కొత్తకాదే !
 సృష్టి మొదలే దానికి అంకురార్పణ !
 అప్పుడే ప్రారంభం మానవజాతి సముద్ధరణ
 ఎన్నిఁకులు సంవత్సరాలు క్రిందటిదో !
 అయినా నిత్యనూతనంగా, సత్యకేతనంలా
 కాలానికి అతీతంగా ! శాశ్వతంగా !
 ఏదీ ! ప్రేమకు నిర్వచనం !
 ఏదీ ప్రేమకు వ్యాఖ్యానం !
 అపురూపం, అజరం, అమరం అని చెప్పనా !
 సత్యం శివం సుందరం అని చెప్పనా !
 బాగవత్ప్రతిరూపం ప్రేమ అని చెప్పనా !
 నిస్వార్థ బావం ప్రేమ అని చెప్పనా !
 నిశ్చలానంద సందాయి ప్రేమ అని చెప్పనా !
 అనంతమైన ప్రకృతికి మన ఉపకృతి ఏదీ ?

ఆకాశం బాహుమి నీరూ నిప్పు గాలీ పంచబాహుతాలు
 కురిపిస్తున్నాయి మానవకోటి మీద ప్రేమ తరంగాలు !
 ఒక్క క్షణం ఆకాశం కన్నెర్ర చేసినా
 ఒక్క నిమిషం బాహుదేవి అవులించినా
 మరొక్క క్షణం జూదూ ఉప్పొంగినా
 ఎక్కడ మానవజాతి చరిత్ర !
 ఏమౌతుంది మన నాగరికత !
 అందుకే ప్రేమకు ప్రతిరూపం దైవం !
 దైవమంటే చెప్పలేని పవిత్ర బావం !
 బుద్ధి పొుహు పెరిగిన కాం యిది.
 మంత్రాలు తంత్రాలు చ్లాని రోజులివి !
 దేవుడే దిగివచ్చినా నమ్మని ప్రపంచమిది !
 అందుకే ...
 సువర్ణమయ కిరీటంతో, కౌస్తుభ మణిహారంతో
 చతుర్భుజుతో, సూర్యచంద్ర నేత్రుతో
 నీవే వచ్చినా నమ్ముతామా ! మేము !
 ముమ్మాటికీ నమ్మం !
 మా తెలివి నీకు తెలుసు ! మా కలిమి నీకు తెలుసు !
 మా బలిమి నీకు తెలుసు ! మమ్ము కన్నవాడూవి కదా నువ్వు !
 నీ ప్రతిరూపాలుగా ఎందరినో పంపావు
 పుణ్యం పాపం సమత్యూం చేస్తున్నావు !
 నీకు తెలుసు మా మనుగడ ఏమిటో !

ఎప్పటిదాకానో ! ఎందాకానో !
 సృష్టికర్తవు కదా నీవు !
 అనంత ప్రేమమూర్తివి నీవు !
 విశ్వకల్యాణ కారకుడవీవు !
 ప్రతిగా ఏమిచ్చుకోగూం నీకు !
 ఏమీలేని దరిద్రులం మేము !
 బావ దరిద్రులం - బాషా దరిద్రులం
 నీరూపం ఊహించగల బావంలేదు మాకు !
 నిన్ను నుతించగల బాష లేదు మాకు !
 అయినా నీ ప్రేమ పొందిన ఐశ్వర్యవంతులం !
 అర్పిస్తున్నాం కానుకగా నయనజాలం !

మానవ సంబంధాలు

కలిసి ఉంటే కూడు సుఖం - విడచిపోతే తీరని దుఃఖం
 ఉమ్మడా కుటుంబమే ఉపాదాకి మార్గం
 కలిసే ఉందాం కలిసే తిందాం
 అనుబంధాలూ ఆప్యాయతలూ, మమతలూ మమకారాలూ
 కష్టాలూ సుఖాలూ కన్నీళ్లూ కుతలూ
 అన్నింటికీ కలిసే పంచుకుందాం
 అనుకున్నారానాడు - కాని నేడు
 'పరం' కన్నా 'ఇహం' మిన్న, 'ఇహం' కన్నా 'అహం' మిన్న
 'మన' కన్నా 'మా' మిన్న, 'మా' కన్నా 'మనీ' మిన్న
 మనీ తోనే మెనీ థింగ్స్, లేకపోతే నథింగ్స్
 జనాబా పెరుగుతుందని జననాలే ఆపేస్తున్నాం
 జాతి జీవనాదారాన్నే జటిలం చేస్తున్నాం
 ఉన్న బేబీలే ఎక్కువైతే, మరి 'క్లోనింగ్ బేబీ' లెందుకో ?
 ఉన్న ఒక్కడూ ఊరు వదలి, దేశమొదిలి
 పైసా కోసం పొక్కులాడుతూ, పరాయి దేశంలో పనిచేస్తుంటే
 వాలుతున్న వయసులో వారసత్వపు వరసలెక్కడ ?
 తల్లికీ తండ్రాకీ ఆదారం ఎక్కడ ?
 'హైటెక్ స్పీడు' తో 'ఓల్డేజి హోమూ' కట్టించి,
 'మదర్స్ డే', 'ఫాదర్స్ డే', 'బ్రదర్స్ డే', 'సిస్టర్స్ డే' -
 క్చూరును కదం తొక్కిద్దామా ? ఫ్యాషన్ అనుకుని పొటిద్దామా ?
 ఏటికొక్కరోజు ఎక్కడో 'హ్యాపీ' - అనుకుందామా ?

మరీ మరీ మరమనుషులుగా మారుతున్నామా ?
 పరపరమని పచ్చనోట్లే పంచుకుందామా ?
 డబ్బు కోసం దగా పడుతున్నామా ?
 కరెసీతోనే కాం నడుస్తుందా ?
 కాసులు వర్షంతోనే హృదయక్షేత్రం పండుతుందా ?
 జీవం లేని జీవితంలో డబ్బులెందుకు ?
 సంబంధాలు లేని సంపాదన లెందుకు ?
 కుటుంబాలే కుటుంపడాతే, బాంధవ్యాలే బంధాలైతే
 అనురాగాలే ఆవిరైతే, స్నేహాలే శాపాలైతే
 బూరతీయతకు పునాది కదూతుంది !
 బూరతాత్మ బీటూ వారుతుంది !!
 ప్రపంచీకరణ చీకటి కోణం యిది !
 విశ్వవిపంచి పలికే అపశ్రుతి యిది !!
 సోదరా మేయికో ! జాతిమేయి కోరుకో !!

(శ్రీ బూరతీయ మార్గం)

ఓ మహిళా ! చైతన్యం నీ చిరునామా

నవయుగాన యువజగాన చేతన కేతన మెత్తిన
 ఓ మహిళా ! చైతన్యం నీ చిరునామా ! కాదంటామా !
 యుగయుగాలుగా కరుడు కట్టిన చాందసబూవాలు
 దుర్మార్గులు దుస్తంత్రులు కుట్రు నీతిమార్గాలు
 నీ అప్రతిహత మహిమాన్విత చరితముందు బలాదురు !
 సీతవై, పత్యసురక్షవై, పవిత్రమూర్తివై జగన్మాతవైనావు !
 'ద్రౌపది'వై, దీుర గంభీర ముద్రవై, ధార్మధార్మ విదగ్ధవై జ్వలించావు!
 'సత్య'వై అమిత పరాక్రమోపేతవై, కృష్ణమనసింహాసనాసీనవై
 వీర సౌందర్య వైభవోపేతవైనావు !
 'మొల్ల'వై సుమసుగందాల్లువల్లివై, ఆంధ్రాదేశ ప్రాంగణ
 రంగవల్లివై, కీర్తి కిరీటాలు హరిహిల్లవై విరిశావు !
 రఁసూఁకువై చరిత్రగతిని తిరగరాశావు !
 మానవతా కరుణా ప్రతిబింబానివై, సేవకు నిర్వచనానివై
 ప్రేమకు సొకారానివై 'మదర్ థెరీసా'వై తరించావు !
 రాజనీతి చదరంగంలో ప్రతిబాసంపద్వైభవ విజయేంద్రి'రవై
 'బూరతరత్న'వైనావు !
 సంగీత సామ్రాజ్య రసరాట్టువై, నాదబ్రహ్మోపాసనా తపస్వినివై
 వాణీవిణా నిక్వాణరంజిత 'శుబాశుక్తి'వై 'పద్మవిభూషణి'వైనావు !
 లులిత లావణ్యసీమలో సౌందర్యరాశివై, విశ్వ విజేతవై
 'ఐశ్వర్య' సముపేతవై, కోట్ల జనహృదయాంక ప్రియవై
 విశ్వగగనాన అందాలు సిరులొలికించావు !

రసగంగవై, సోయగాు పొంగువై, సరస బూరతీనర్తన పదకేళీ
 విన్యాస తరంగవై, చిర యశసుముపార్జితాబళంగవై గణుతికెక్కావు
 అంతరిక్షాన అబుపెరుగని ప్రణయాన సొంకేతిక సమున్నత
 జ్ఞానవిసీతవై 'సునీత'వై విశ్వమానవ వినుత గీతివై
 విహాయన విహారివై విస్తరించావు !
 ఆకాశమేహద్దని, ఆంక్షలేవద్దని, అదృతనబావిసీదని
 నాగరికతలోనే 'నారి' అని నిరూపించావు !
 వర్తమానానికి నిర్వచనమై, బావవిప్లవదా సోపానమై
 సొహాసమే సొకారమై, అప్రతిహతంగా సొగుతున్న నీ ప్రస్థానం !
 మానవ చరిత్రలో పొందుతుంది శాశ్వత స్థానం !
 బావావీది ! బావితనీది ! గమనం నీది ! గమ్యం నీది !
 రాగం నీది ! వేగం నీది ! ఈ యుగం నీది ! ఈ జగం నీది !
 ఓటమి ఎరుగని చరితగా, వెనక్కి తిరగని వనితగా,
 చైతన్యం నిండాన నవతగా, రసహృదయం చిందిన కవితగా,
 కాం చెక్కిన చరిత్ర గతిలో, సువర్ణాక్షరాలు నీ చిరునామా !
 ఓ మహిళా ! కాదంటామా ! ప్రోజ్వు వైబావదీదీతి మరిచేమా !

స్వాగతం ! కొత్త ఉగాది !

మామిడా తోరణుతో వేపచిగుళ్ల సువాసనతో
 మళ్ళీ వచ్చింది ఉగాది ! రసవేది !
 కవికోకిలు కవితాగానాతో
 ఆశుకవూ అవదానాతో
 ఆంధ్రబాహుమి అంతటా ఆనందంచిందగా
 మళ్ళీ వచ్చింది ఉగాది ! రసవేది !
 వ్యయం వ్యయమైందని అనుకున్నా
 వ్యయం అవ్యయంగా సొుస్తోంది !
 అతివ్యాప్తి అవ్యాప్తి దోషాలతో !
 ప్రబావతకు పొండుత్యానికీ పొంతనలేక
 అంతరాంతరాల్లో అన్వయం లేక,
 ఆదిలోనే సర్వం జిత్తు మయమైన ఉగాది వైపు
 అయోమయంగా చూస్తున్నాడు సగటు మానవుడు !
 పల్లెలు పట్టణాలొతుంటే - పట్టణాలు నగరాలొతుంటే !
 తన చిరునామా వెతుక్కుంటున్నాడు అమాయకంగా !
 ఎదిగిన బిడ్డలు ఎదురుగా ఉండా
 వాలిన వయసులో ఎదలో రొద
 తీరుస్తారనుకుంటే ...
 వీసాలు పొంది విమానాలెక్కి
 పరాయి దేశాలు పట్టిపోతుంటే
 తన చిరునామా వెతుక్కుంటున్నాడు అమాయకంగా !

ఉంటానికి గూడైనా కొందామంటే
 నొలుపుగా పెరిగే అంతస్థూ రేటుకే
 తన జేబుకు సమన్వయం కుదరక
 అస్తి నాస్తూ మద్యం కొట్టుకుంటూ
 తన చిరునామా వెతుక్కుంటున్నాడు **అమాయకంగా !**
 తిండైనా బట్టైనా మందైనా మాకైనా
 కొందామంటే శరవేగంతో ఎగిరే
 దారుకు తన బ్రతుకు పొంతనలేక
 అస్తిత్వాన్ని వెతుక్కుంటున్నాడు **అమాయకంగా !**
 నీతి న్యాయం సత్యం దాదర్శం అంగట్లో సరుకై
 అమ్మకానికి దొరుకుతుంటే
 అనాది పొయ్యిమంట అంగటి సరుకూకు
 తేడా తెలీక బిక్క చచ్చిచూస్తున్నాడు **అమాయకంగా !**
 నాగరికత మోజులో నట్టింట్లోకి నడుచుచున్న బొమ్మపెట్టెతో
 బాషకు యాసకు, మోజుకు రోతకు బాధేదం లేక
 శ ష సును సమాధిచేసి, వికృత శబ్దంతో
 విచ్చిన్నార్థంతో మాట్లాడే అందూ బామా
 అవోక అబొనయూకు అన్వయం తెలీక
 తెలుగుకు తెగూపట్టించిన నవనాగరిక నటనకు
 అర్థం తెలియక తన బాషాజ్ఞానం వెతుక్కుంటున్నాడు
అమాయకంగా !

అయినా కాం మారుతుందనీ
 పండగా పబ్బం గడుస్తుందనీ
 ఇది సర్వజిత్తనీ శుభాంకరమనీ
 విజయహాసం విరుస్తుందనీ
 బతుకు పోరులో గొలుస్తాడనీ
 చేరలేని తీరాలు చేరుతాడనీ
 ఈదలేని సొగరాలు ఈదుతాడనీ
 స్వాగతిద్దాం కొత్త ఉగాదికి ! రసవేదికి ! ఆశావాదికి !

(స్వయంసిద్ధ కాళీశీరం)

కవితా చెలీ

కోటి మల్లె పరిమళం నీవై
 శతకోటి నవ్వు వసంతం నీవై
 ఎదలోపలి రాగంలా
 కులోపలి కవితలా
 నిదురించిన నామదిలో
 హిమపాతం కురిశావు
 జూపాతంలా ఉరికావు
 మదాగుగీతం వినిపించావు
 మృదుబావం పలికించావు
 వేయి వేణువులు ఊదినట్లు
 కోటి కోయిలు పాడొనట్లు
 చల్లని చంద్రికలా
 తెల్లని తారకలా
 విరిసీ విరియని నవ్వులా
 ఎదలో మెత్తగా - ఏదో క్రొత్తగా - నాలో
 రసరాగం నింపావు
 మానసతంత్రాలు మీటావు
 గుండె గుడాకట్టి అర్పించనా
 మనసు నీకై అర్పించనా.

వందనమూ

జాలిగుండె పూ బూలు
 మాదామృత మదామృత నింపి,
 రంగురంగుల రంగురంగుల
 తూరుబూమి నింపుకొలిపి,
 గాలిగండం మోసుకొస్తూ
 జనూ మనమూ సేదదీర్చి,
 వేయిమొగుల కాంతినిస్తూ
 బానుబింబపు దీప్తి నిలిపి,
 నల్లనీ మొయిలు దోసె
 చల్లనీ జల్లు పోల్లవ పుడమి తడవి,
 పాడొనటూ, దాన్యరాశు
 నీదుబిడ్డల గాచు తండ్రీ !
 పాపజీవనులైన సంతతి
 నమిత కరుణను చూచు తండ్రా !
 తనువు మనమున బావింతునిన్నెపుడు
 కుము గళమున కీర్తింతు నిన్నెపుడు !
 అందుకొనుమీ ! వందనమూ
 సర్వలోకేశ ! శ్రీ వేంకటేశ !

ఉత్పాతం

మహా పొయం పెను ప్రళయం
 అస్తవ్యస్తమైన జీవన చిత్రం
 బహురమైన బ్రతుకు దృశ్యం
 కదలి గర్భాంలో కల్లోసం
 ఉపరితలాన ఊహించని ఉత్పాతం
 ఒక్కక్షణం ఆగిందా బాహుబ్రాహ్మణం
 రూపు చెదరిందా ప్రపంచ చిత్ర పటం
 పుడమి తల్లి కెందుకింత ఆగ్రహం ?
 కదలి తండ్రూ కెందుకింత ఆవేశం ?
 కళ్ళెదుటే కుప్పకులిన బావనాలు
 క్షణంలో నీటకలిసిన ప్రాణాలు !
 నీ బిడ్డలు దారితప్పుతున్నారా !
 నీతి న్యాయం దైవం దాహర్మ్యం మరిచారా !
 ఎంతో సొదిపించాం ! అద్భుతాలు సృష్టించాం !
 మాకెదురు లేదని అహంకరిస్తున్నారు !
 హద్దుల్లో ఉండండా ! ఒద్దికగా బ్రతకండని
 హెచ్చరికలు పంపావా ! పెద్దరికం చూపావా ?
 మనిషి కెక్కడ ఉపకృతి
 అందుకేనా ఈ అపశృతి !
 అందుకే ప్రశాంతంగా ఉంటేనే ప్రకృతి !
 ప్రకోపిస్తే వికృతి !

(సునామీ)

చెరోసగం

హరిపొల్లు విరిసిందంటే ఆనందం
 సిరిమల్లె పూసిందంటే ఆనందం
 అమాయకత్వం నిండాన పసిమనసూకు
 పసిమనసూ మసిబారి కసిపెంచుకుంటే ! అమ్మో !
 మొగు చీకట్ల పయనం జీవితం
 విద్యా విద్యూ స్వరూపం ప్రపంచం
 ప్రగతి ఒక వైపు, దుర్గతి వేరొకవైపు
 ఎప్పటి నుండీ ఈ ఆలాపన !
 అనాది నుండా అనంతదాకా !
 విశ్వ కావ్యానికి నాయకుడు మానవుడే !
 ఏమి సొదిపించాడు మానవుడు ?
 ఏమి జయించాడు మానవుడు ?
 ఎంతో సొదిపించాడు - వ్యర్థం నుండా అర్థం సొదిపించాడు
 మేడలు కట్టాడు - మిడ్డెలు కట్టాడు
 సుమనోహర కావ్యాల్లాడు
 పొతాళం లోతూ చూశాడు
 ఆకాశం అంచూ తాకాడు
 అగ్గిపెట్టె నుండా అంగారకుని వరకు
 సూది నుండా సూపర్ కంప్యూటర్ వరకు
 మస్తక పుస్తకంలో సమస్తం నిక్షిప్తం చేశాడు.
 ఇలా చూస్తే ... మానవమేదో మేరుపర్వతమే !
 మనిషి గాదో మహాసాగరమే !

మళ్ళీ పుడుతుందా ! ఇలాంటి నాగరికత !
 మళ్ళీ వస్తుందా ! ఇంత అద్భుత చరిత్ర !
 ఏ తరంలోనైనా ! ఏ యుగంలోనైనా !
 ఎన్ని తరాలు కృషిచేశాం దీనికై !
 అయినా ఆగిందా ! విశ్వమానవ శోదాన !
 అయిపోయిందా ! నవ పరిశోదాన !
 లేదు - అది నిరంతరం - తరంతరం ప్రతీక్షణం - ప్రతీయుగం
 జ్వలితమై, బహురితమై, ఫలితమై
 బాహుళ్యం నవతై అతులితంగా సాగుతుంది !
 ఇక ...
 ఏమి జయించాడు మానవుడు ?
 రాష్ట్రాలు జయించాడు - దేశాలు జయించాడు
 ప్రపంచపు ఆధిపత్యం సంపాదించాడు !
 కానీ ! ప్రకృతిని జయించాడా ! ఆత్మను జయించాడా !
 మృత్యువును జయించాడా !
 తనలో దాగిన ఆరు శత్రువులను జయించాడా ! సృష్టిమూలం
 కనుక్కున్నాడా ?
 వర్ణ వర్గ వైషమ్యాన్ని జయించాడా !
 కూరకృషి కోరూ పీకాడా !
 నాగరికత పెరిగే కొద్దీ, అబొవృద్ధి చెందే కొద్దీ
 పరస్పరాహరణోద్యోగం - ఈర్ష్యా వైషమ్యాలు బాహుళ్యం
 హత్యూ - దోపిడీయూ - అరాచకాయూ
 పాతిపెట్టబడన మానవతా పొలుము
 చీలికలు పేలికలైన ప్రజాస్వామ్యాలు !

ప్రపంచపు సొబబుటద్దంలో వికటాట్టహాసం చేస్తున్నాయి.
 డబ్బు కోసమే అధికారం - డబ్బు కోసమే దర్పాహంకారం !
 మానవపురోగతికి శరణ్యం తిరోగతేనా !
 మమతా సమతూ వారధి అగాధంలో కూలుహుసిందేనా !
 పొలుహు హులుహు ఎగిరిపోహుసిందేనా !
 బడా రాజకీయూ మద్య - కరడుగట్టిన హంతూ మద్య
 దగాపడాన సోదరూం మనమే - మద్యతరగతి వాళ్ళమే !
 ఇది నిరంతరం సాగుతున్న ఘర్షణ
 అస్తినాస్తూ మద్య జరుగుతున్న శోదాన !
 ఏమిటి దీనికి కారణం - ఏమిటి పరిష్కారం ?
 ఎన్ని సాధించినా - ఎన్ని శోధించినా
 మానవుడు జయించలేని దొకటే ! అదే 'మనసూ' -
 తమసూతో నిండాన మనసూ కరాళ నృత్యం చేస్తుంది
 అట్టహాస ప్రతిద్యూనూతో విరగబడా నవ్వుతుంది
 అందుకే - ప్రపంచానికి రెండవసగం - బీకర దృశ్యం !
 'అసతోమా సద్గమయా
 తమసోమా జ్యోతిర్గమయా
 మృత్యోర్మా అమృతంగమయా !'

కదలిరా !

యుగాలు తరాలు అంతరం లేక
బాదాలు బందిఖానాలో బందీవైనావు !
కష్టాలులో కన్నీళ్లలో కరిగిపోవడం నీకువాటే !
మూడవవిశ్వాసాలుకు మూలం నీ బ్రతుకు !
వరకట్న పిశాచ కోరుకు బలినీవేనా !
పనిబూరం సమమైనా అసమానపు వేతనం నీకేనా !
మతం పేరుతో మాతంగివై, బనివిరూపిణ బలిపశువువై
ఆర్తితో అసహాయగా నిుబడ్డావా !
ఆడపుట్టుకే అంత అవమానమా !
నీడనిచ్చు నిన్నే నిరాకరించే దౌష్ట్యమా !
సమాజంలో సగం నీవు కాదా !
అబాధ్యదయంలో సగం నీది కాదా !
మహిళ లేక మానవజాతి మనుగడలేదని
మమతలు వాహినిగా మంగళదాయినిగా
విద్య, వ్యక్తిత్వం తోడుగా
నూతన కాంతిగా, చీకటి కాలానికి కరదీపికగా
రాబోయే కాలం నీదని, కాబోయే కర్తవు నీవని,
పూర్ణ విశ్వాసంతో కదలిరా !
అహంకార తిమిరంపై సమరం సాగించి
వివేచన విచక్షణ కరవాం ర-ళిపించి
కాళికవై కదలిరా !

(బి. 21-03-1998 న విజయవాడ ఆకాశవాణి నుండా ప్రసారితం)

అంకితం

సర్వేశ్వరా ! విశ్వేశ్వరా !
సృష్టికర్తవు నీవు సృష్టి హర్తవు నీవు
నీ ఆద్యంతాను ఎవరు చూశారు ?
నీ దుర్నిరీక్ష్య తేజం ఎవరు కన్నారు ?
చేతనాచేతన ప్రకృతి సమస్తం
విశ్వ విశ్వాంతరాళ దిశాగమనం
నీకనుసైగల్లో కదలాడమనిందే !
ఎందరో కవులు కావ్యాలల్లారు
నాదబ్రహ్మలు నినదించారు
సృష్టికి మూలం నీవన్నారు
అంతర్ముఖులై దర్శించారు
విజ్ఞాన సందాతవన్నారు
కామితార్థ ప్రదాతవన్నారు
చతుర్భుజుడవన్నారు
చంద్ర సూర్యాగ్ని నేత్రుడవన్నారు
సీమ మేఘశ్యాముడవన్నారు
వాచామగోచరుడవన్నారు
వేదస్వరూపుడవన్నారు
నాదానందుడువన్నారు
కాలు స్వరూపుడువన్నారు ! కమలాకాంతుడువన్నారు !
ఏమని కీర్తించేది నీ వాల్మీకిని ?
ఏమని రచించేది నీ సర్వజ్ఞత్వాన్ని ?
నా జీవిత కావ్యం నీకే అంకితం
గుణ దోషాలతో లేదు నిమిత్తం.

అక్షర సుమహారం

ఊనవచాణుక్కునిగా
రాజనీతికి రాశిగా
ప్రగతికి ప్రతీకగా
జాగృతి జయకేతనగా
అపార అనుబాహుం
పండుంచుకున్న పీ.వీ. !
నీ మేదాకు కొలుతూ ఏవి ?

హస్తినాపుర పీఠాన
కాయానిన సమయాన
హద్దేలేని నిర్వేదం
అంతంలేని ఆక్రోశం
తల్లిబారతి ప్రాంగణం
ఏలికలేని శూన్యం

కాదన్నా వయోబారం
వడ్డన్నా అడుకారం
ఏదన్నా మార్గాంతరం
ఎనబనై కోట్ల ప్రజానీకం
ఎదురు తెన్నూ నీ కోసం
ప్రగతి బాటూ మా కోసం

తేజరిల్లిన తెలుగు తేజం
మూర్తి కట్టిన తెలుగు రూపం
పరిడూవిల్లిన తెలుగు బావం
వాసికెక్కిన వన్నెవైబావం

రాశిపోసిన మూర్తిమత్వం
రంగరించిన 'రావు' తత్వం
పన్నెండు బాహు పొందాత్వం
బహుముఖ ప్రజ్ఞకు నిదర్శనం

గాందీని నెహ్రూని వ్యక్తిత్వం
ఇందిరా రాజీవుని సౌమనస్యం
రూపొందిన రాజకీయ వారసత్వం
పెంపొందిన దృఢా సంకల్పం
నిసర్గ వృద్ధుని బాహుత్వం
నీసహజాక్షణ వైవిధ్యం

అగ్రాదిని నేతా స్వరూపు
గర్జించిన శిఖరాగ్రసభాసు
ప్రవచించిన నీ స్నేహబావాలు
పరిహరించాయి ఎన్నో సమస్యలు !
అణ్వస్త నిరోధక వ్యాప్తి
ఎవ్వరికీ తువంచని దీప్తి
సమయసూక్ష్మాన్ని నీ కీర్తి
జన్మ సిద్ధించిన ప్రాప్తి !

అదుపులేని పర్యావరణం
మనుగడనే ప్రశ్నించిన క్షణం
దీక్షా బద్ధ కంకణం - దాశరిత్రీ సంరక్షణం
నీ ప్రతిబాకు తార్కాణం !

ప్రపంచ దేశాలు పర్యాలోకనం
 స్నేహ సముద్ధరణా ప్రయత్నం
 ఆజ్ఞా పరివర్తిత భారతం
 ప్రజ్ఞాపొసిత సముజ్ఞానం !

రాజకీయ పౌరావారం
 అపొర సమస్య సుడాగుండం
 'రాజ్యాంతే నరకం ద్రావం !'
 అయినా లేదిక భయం !

ఏ దేశమేగినా ఎందుకాలిడైనా
 మావాడవనే మదారురోహలే
 ఎదనిండా కుదిలించిన
 ఎన్నో జన్మాంతరవాసనలే !

ఈ చిన్ని బావకవితా కదంబం
 కాబోదు నీ మేదకు కొమానం
 మమతా పూర్వక నీరాజనం
 అందుకో ఈ అక్షర సుమహారం !!

(బి. 24-03-2002 న బారత మాజీ ప్రధాని,
 మాన్యశ్రీ పి.వి. నరసింహారావు గారు బారతీయ విద్యాభివృద్ధి
 గుంటూరు కేంద్రానికి విచ్చేసిన సందర్భంగా సమర్పించినది)

'పద్మత్రీ' షేక్ నాజర్

ఆ కీర్తి దిద్దిగంతాతాకు
 ఆ మూర్తి తళుకు తారకలీను
 ఆ వాక్కులో మదూర తేనెలు చిందు
 ఆ గీతియే ప్రజా మనసూదాగు
 ఆ రూపు అపురూప రసరాట్టు
 ఆ నటన నాట్యరాశి కుటుకు
 ఆ చైతన్యమే ప్రముదిత రాగతరంగం
 ఆ గళమే సుమదూరపుంస్కో కిరుతం
 ప్రజా బాదో నీదన్నావు
 ప్రజా ఆర్తి నీదన్నావు
 ప్రజా వేదన పలికించావు
 గళం విప్పి సుదూరు కురిపించావు
 జనపదు బాణీ వినిపించావు
 జానపదు సొగసులు పెంచావు
 ప్రజా గుండెల్లో మహోత్సాహాన్ని రేపావు
 బుద్ధుకదా రూపొన మహా ప్రబంజనమైనావు
 కళాకు మరణం లేదన్నావు - నీకు
 ప్రజలే రుణపడేట్టు చేశావు
 పూవు పుట్టగనే పరిమళించినట్లు
 సువర్ణానికే తావి అబ్బినట్లు
 కదిలింది నీలో నవరాగ చైతన్యం
 కళామతల్లికిదే గొప్ప నీరాజనం

ప్రబాతుత్వ పరంగా 'పద్మశ్రీ'
 కళా జగతికే అది విజయశ్రీ
 రాగం నీ ధ్యానం
 బావం నీ గమ్యం
 తాళం నీ వేదం
 నర్తించింది నీ పాదం
 దానికి సొటి హరుని డమరుకం
 చాటిచెప్పావు తెలుగు బుట్టకదాని
 సొటిరాదన్నావు ఏ మేటి సత్కదాని
 వేయి వెన్నెలు పొయి, కోటి తారూ తళుకు
 కోయిమ్మ హుకు, సోయూ హోయూ కూకు,
 బాదారునే గాదారుగా చేసిన నాజర్
 తరూ అంతరూనే మార్చిన లేజర్
 నవరస నటనా పోషక 'నాజర్'
 అందుకోండా మీ కీర్తి 'మహాజర్'
 బుట్టకదా రంగాన 'జహోపనా'
 ఇదేనండా మా 'సజరానా'.

(బి. 12-01-1996 న హిందూ కళాశాల, ఏకాదండయ్య
 పంతులు హాలు)

జాషువా సుకవీ !

నవ్యసాహిత్య స్ఫూరణాదాతురీ దీప్తి
 దివ్య బావనా పొసిత సౌందర్య వ్యాప్తి
 బావరతీ హస్తవిపంచీ స్వరమాలికా రక్తి
 సరసయవ్వన సాహిత్య శుక్తి సౌకుమార్య సుహృత్తి
 కలిత సహృదయ సామ్రాజ్యాధిపతితానురక్తి
 దిగంత వ్యాపిత జాషువా సత్కవి ప్రదూత కీర్తి
 పంకమందు పద్మమై ప్రబావించి,
 అనాదరముద్రలే అంతరంగవ్యదాళే
 ఆత్మాశ్రయ కవితుగా ఆవిష్కరించి
 ఆత్మశోధనలో అమృతత్వాన్ని పొందిన
 ధాన్యజీవీ ! మాన్య సుకవీ ! కవిత్వ కళారవీ !
 పొరసీ కవి పిరదాసిమనః క్లేశమెరిగి
 కాశి విశ్వేశ్వరునకు గబ్బి సందేశమంపి
 సౌందర్యవారాశి ముంటాజుకు మహులు కట్టి
 ప్రజా నాగ్నా మీద 'నా కథ'ను నర్తింపజేసి
 అఖండ మండాతా సుహృత్తి ఖండకావ్యా సంతరించి
 విశ్వనరునిగా వెలిగిన విఖ్యాత కవీ !
 తెలుగు సాహితీ గగన రవీ ! జాషువా సుకవీ !

విజయమోహనం

మట్టిముద్ద మంచి గందారమైతే అద్భుతం
 వెదురుబద్ద వేణువైతే మహానందం
 సౌమనస్యం సౌకారమైతే, అది
 బామోహనుని రూపం !
 సౌజన్యం రూపుకదాతే, అది
 'విశ్వనాథుని' అంతరంగం !
 మెత్తనిమాటకు మకరందంతోడైతే
 అది బామోహనుని 'పద'విన్యాసం !
 ఆ నొలువెత్తు రూపానికి నేడు పట్టిపూర్తి !
 ఆ 'పొలువెత్తు' విద్వాంసునికి విశేషకీర్తి !
 ఎదగని ఎత్తులు లేవు ! పొందని సన్మానాలు లేవు !
 అందని తీరాలు లేవు - అన్నీ మోహనునికి 'దాసో'హలే !
 విశ్వపుటంచూ తాకిన 'విశ్వనాథుని' విజయాలే !
 మూడు పదూకే ఆచార్యుడావి !
 నాలుగు పదూకే వివిధా పదవీ నిర్వాహకుడావి !
 అయిదు పదూలో 'ఉత్తమ అధ్యాపకుడా'వి !
 ఆరుపదూలో 'కూపతి'వి !
 ప్రొడూ వయసున 'అంతర్జాతీయ కీర్తి కిరీటాదూపతి'వి !
 నీ జీవితం పరిమళభారితం !
 నిత్య 'వసంత' శోభతో విరిసే నందనవనం !

(బి. 15-08-2007 న ఆచార్య నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయ కూపతి
 ప్రొఫెసర్ బి. బామోహనుని గారి షష్టిపుల్లి సభ)

రసానాం

ఎంత పెద్ద పూదోట అది ! ఎంతందంగా ఉంది !
 మల్లెలు, జాజులు, చేమంతలు, గులాబీలు !
 అందమంతా తమదేనన్న మందారాలు !
 పూతోట ఎంత అందంగా ఎదిగినా
 'గులాబీ' ముళ్లు మాత్రం గుచ్చుకుంటున్నాయి.
 తోట మధ్యాన ఎందరికో నీడనిస్తూ విస్తరించిన గున్నమామిడా !
 పచ్చని చెట్టు మీద ముదురు కోయిలలు రాగాలు తీస్తున్నా ...
 కొత్త కోయిలలు వచ్చి చేరుతున్నాయి !
 సరికొత్త రాగాతో గొంతులు సవరించుకుంటున్నాయి !
 పొత పిట్టలకు గుబులుపుట్టి ఉన్న గూటిని సరిచూసుకుంటున్నాయి!
 నా వద్దకు రావద్దని చెట్టు అనలేదు ! పోవద్దని చెప్పలేదు !
 కొన్ని వచ్చి చేరుతున్నాయి ! మరి కొన్ని ఎగిరిపోతున్నాయి !
 ఎంత గొప్పదీ రసానాం ! ఎంత పొతదీ పొదపం !
 నిన్నటిదా ! మొన్నటిదా ! శతాబ్దాలు నాటిది !
 ఎవరో ముసలి తాతట ! ముందు కాలానికి విస్తరించి
 నీడనిస్తుందని తియ్యని పళ్లు కాస్తుందని నాటాడట !
 వయసు పైబడ్డది ! చెట్టుకు చీడపీడలు పడుతున్నాయి !
 అయినా ఎన్ని పిట్టలు ! ఎన్ని గూళ్లు ! ఎన్ని జాతులు !
 చిన్ని పిట్టలు కొత్తరంగులు కాశపడా కొత్తవాటితో స్నేహం చేశాయి!

కొంతకాం స్నేహం ! కొంత కాం భేదం !
 మరికొంత కాం వాదం ! ఇంకొంత కాం బాధేదం !
 చెట్టుక్రింద సేదదీరే బాటసారికి మాత్రం
 కిక్కిరియూ కువకుహూ ఎక్కువై
 క్రమంగా రణగొణ దృశ్యముగా మారాయి !
 ఒకసారి ఆనందం ! ఒకసారి ఆక్రోశం !
 ఏం చేస్తాడు పాపం !
 పిట్టాను తోలేడు ! చెట్టొదిలి పోలేడు !
 నాటిన తాత మీద అబిమానం వదలుకోలేడు !

(నేటి రాజకీయ దృశ్య చిత్రం)